

Avukatlıkta Yapay Zeka Araçlarının Kullanımı Rehberi

Amaç ve Hedef

Bu rehber, yapay zeka teknolojilerinin avukatlık mesleğinde güvenli, etik ve verimli bir şekilde kullanımını desteklemek amacıyla hazırlanmıştır.

Günümüzün hızla dijitalleşen dünyasında, yapay zeka araçları, hukuki süreçleri daha hızlı, doğru ve etkili hale getirme potansiyeline sahiptir. Ancak, bu teknolojilerin sunduğu fırsatların yanı sıra çeşitli etik, yasal ve pratik riskleri de bulunmaktadır.

Rehber, avukatların yapay zeka araçlarını kullanırken dikkat etmeleri gereken hukuki ve mesleki yükümlülükleri, etik ilkeleri ve uluslararası uygulama örneklerini ele almaktadır. Ayrıca, yapay zekanın hukuki hizmetlerde nasıl bir destek aracı olarak kullanılabileceğine dair bir yol haritası sunmayı hedeflemektedir.

Amacımız, meslektaşlarımızın teknolojiye dair farkındalığını artırarak müvekkil haklarını koruyan, etik değerlere uygun ve profesyonel standartlarda hizmet sunmalarına katkı sağlamaktır.

Bu rehber, **Ankara Barosu HUBİTEM** (Hukuk Bilişim İnovasyon ve Teknoloji Merkezi) tarafından hazırlanmış olup, avukatlara geleceğin teknolojilerini anlamaları ve uygulamaları için rehberlik etmeyi hedeflemektedir.

Düzenleme

Av. Aybüke YILMAZ
Av. Meltem VURAL YILDIRIM
Av. Naz Nebile KARATAŞ

Araştırma

Av. Canset YILDIZ
Av. Göksu ÇELEBİ
Av. Maralgül EROL

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
Yapay Zekanın Hukuk Alanındaki Önemi Avukatlar için Etik ve Hukuki Yükümlülükler	
TANIMLAR	2
Yapay Zeka (AI) Dar, Geniş ve Süper Yapay Zeka Doğal Dil İşleme (NLP) ve Büyük Dil Modelleri (LLM) Makine ve Derin Öğrenme Algoritmik Adalet ve Yanlılık Yapay Zeka Halüsinasyonları ve Deepfake Kara Kutu Sendromu	
ULUSLARARASI ÇERÇEVE	4
Avrupa ve ABD Rehberlerinin ve Uygulamalarının İncelemesi	
ULUSAL DÜZENLEMELER	6
Sır Saklama Yükümlülüğü Yetkinlik ve Özen Yükümlülüğü Şahsen İfa Yükümlülüğü ve Yapay Zeka Kullanımı Hesap Verme Yükümlülüğü Müvekkil Lehine Davranma Yükümlülüğü	
SONUÇ VE ÖNERİLER	10
Gizlilik ve Sır Saklama Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması Bilgilendirme Yükümlülüğü Müvekkil Menfaatine Uygunluk	
BİBLİYOGRAFYA	11

1. GİRİŞ

Teknolojiyle bağlantılı olgular, hukuk sistemlerinin düzenleme alanında yer almaktadır. Algoritmalarla beslenen sistemlerin hukuk çerçevesinde düzenlenmesi, hukukun geleneksel yöntemleri açısından zorluklar içerse de mümkündür. Özellikle avukatlar, mesleklerini icra ederken güvenilir yapay zeka araçlarını 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ve ilgili diğer mevzuata uygun bir şekilde, etik kurallara riayet ederek kullanmalıdır. Bu gereklilik, hukuki hizmetlerin kalitesinin korunması ve müvekkil haklarının gözetilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Hukuki hizmetlerde kullanılan yapay zeka teknolojileri, bir yandan iş süreçlerini hızlandırıp verimliliği artırma potansiyeline sahipken, diğer yandan gizlilik ve tarafsızlık gibi temel ilkeler ile ilgili riskler barındırmaktadır. Bu sebeple, avukatların teknolojik araçların hem avantajlarını hem de risklerini derinlemesine anlaması gereklidir.

Bu rehber, yapay zeka ve ilgili kavramların tanımlarını yaparak, bu teknolojilerin avukatlık mesleğinde özen yükümlülüğüne uygun, güvenli ve sorumlu bir şekilde nasıl kullanılabileceğine dair yol göstermeyi amaçlamaktadır. Uluslararası düzeyde yayımlanan düzenlemeler ve rehberler ile Türkiye'deki yasal çerçeve ele alınarak, yapay zeka araçlarının hukuk sistemine entegrasyonu konusundaki mevcut durum ve olası gelişmeler değerlendirilecektir.

Bu bağlamda, rehberin temel amacı, avukatların yapay zeka araçlarını güvenilir, etik ve sorumlu bir şekilde kullanırken nelere dikkat etmeleri gerektiğine dair bir yol haritası sunmaktır. Teknolojinin bu alandaki etkileri değerlendirilirken, avukatlık mesleğine özgü etik ve hukuki yükümlülükler göz önünde bulundurulmuştur. Bu kapsamda, avukatların müvekkil gizliliğini koruma, mesleki yetkinlik ve özen gösterme gibi sorumlulukları rehberin ana odak noktalarını oluşturmuştur.

2. TANIMLAR

■ **Yapay Zeka (AI - Artificial Intelligence):** Yapay zeka, insan benzeri zekâ davranışlarını gerçekleştirebilen bilgisayar sistemleridir. Yapay zeka, dinamik ve belirsiz ortamlarda akıl yürütme, anlam çıkarma, genelleme yapma veya geçmiş deneyimlerden öğrenme gibi insanlara özgü bilişsel yeteneklerle donatılmıştır. Büyük veri ve hesaplama gücünden beslenen bu sistemler, sinir bilim ile dijital teknolojilerin bir araya gelmesiyle gelişmektedir. Yapay zeka destekli sistemler, verilerin içerdiği özellikleri ve örüntüleri öğrenerek kendini güncelleyebilir ve tahminlerde bulunabilir.¹

■ **Dar Kapsamlı Yapay Zeka (Narrow Intelligence):** Dar kapsamlı yapay zeka, belirli bir görevi veya sınırlı bir dizi görevi yerine getirmek üzere tasarlanmış sistemleri ifade eder. Bu tür yapay zeka, spesifik bir alanda yüksek performans gösterebilir ancak genel zekadan yoksundur. Yüz tanıma sistemleri, sesli asistanlar (örneğin Siri, Alexa), öneri algoritmaları ve satranç oynayan bilgisayar programları bu tür yapay zekaya örnek olarak gösterilebilir.

■ **Geniş Yapay Zeka (General Intelligence):** Geniş yapay zeka, insan zekasına benzer şekilde birçok farklı alanda bilgi işleyebilen ve görevleri yerine getirebilen sistemlerdir. Bu tür yapay zeka, öğrenme, problem çözme, mantık yürütme, dil anlama ve çeşitli becerileri birleştirme yeteneğine sahiptir. Henüz bu seviyede bir yapay zeka geliştirilememiş olup, bu alandaki araştırmalar devam etmektedir.

■ **Süper Yapay Zeka (Superintelligent AI):** Süper yapay zeka, insan zekasını tüm yönleriyle aşan sistemleri tanımlar. Bu tür yapay zeka, insanın düşünme, analiz yapma, yaratıcı olma ve karar verme yeteneklerini geride bırakabilir. Süper yapay zeka teorik bir kavram olup, gelecekte potansiyel olarak ulaşılabilecek bir seviyeyi ifade eder. Bu seviyedeki yapay zeka, bilimsel keşiflerden toplumsal sorunların çözümüne kadar birçok alanda devrim niteliğinde değişikliklere yol açabilir.

■ **Doğal Dil İşleme (NLP - Natural Language Processing):** Doğal dil işleme, insan dilini analiz etmek, anlamak ve üretmek için kullanılan yapay zeka teknolojilerini ifade eder. Bu teknoloji, bir metni anlamlandırmaktan otomatik yanıt üretmeye kadar geniş bir uygulama yelpazesine sahiptir.

¹ 'Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (UYZS) 2021-2025'

■ **Büyük Dil Modelleri (LLM - Large Language Models):** Büyük dil modelleri, devasa miktarda metin verisi üzerinde eğitilmiş ve insan benzeri metinler üretebilen yapay zeka modelleridir. Bu modeller, anlam çıkarma, yazma ve problem çözme gibi görevlerde kullanılabilir. Örneğin, ChatGPT gibi büyük dil modelleri, hukuki dokümanları analiz edebilir ve özetleyebilir.

■ **Makine Öğrenimi (ML - Machine Learning):** Makine öğrenimi, bilgisayarların deneme yanılma yoluyla öğrenmesini sağlayan bir yapay zeka dalıdır. Sistem, kendisine sunulan verilere dayalı olarak tahminler yapabilir ve performansını zamanla geliştirebilir.

■ **Derin Öğrenme (Deep Learning):** Derin öğrenme, sinir ağları teknolojisini kullanarak karmaşık modeller oluşturabilen makine öğrenimi alt dalıdır. Görüntü tanıma, doğal dil işleme ve tahmin yapma gibi çeşitli uygulamalarda yaygın olarak kullanılır.

■ **Yapay Sinir Ağları (ANNs - Artificial Neural Networks):** Yapay sinir ağları, insan beynindeki sinir hücrelerinin işleyişini taklit eden, bilgi işleme ve öğrenme yeteneğine sahip algoritmalarlardır. Bu ağlar, öğrenme sürecinde ağırlıklarını ve bağlantılarını belirli bir görevde daha iyi performans gösterecek şekilde ayarlar. Yapay Sinir Ağları, görüntü tanıma, doğal dil işleme, tahmin yapma gibi çeşitli yapay zeka uygulamalarında yaygın olarak kullanılır.

■ **Algoritmik Adalet (Algorithmic Fairness) :** Algoritmik adalet, yapay zeka sistemlerinin tarafsız ve adil kararlar almasını sağlama sürecini ifade eder. Eğitim verilerindeki önyargılar, yapay zeka çıktılarında adaletsizliğe yol açabileceğinden, algoritmik adaletin sağlanması büyük önem taşır. Yanlılık (Algorithmic Bias): Yapay zeka modellerinin eğitim verilerindeki önyargılardan ve insan önyargılarından etkilenmesi durumudur. Örneğin, ırkçı veya cinsiyetçi veri kümeleriyle eğitilen bir yapay zeka, hukuki süreçlerde ırkçı veya cinsiyetçi sonuçlar üretebilir.

■ **Halüsinasyon (AI Halüsinasyonu - AI Hallucination):** Yapay zeka sistemlerinin, özellikle büyük dil modellerinin (LLM), gerçekte var olmayan veya doğru olmayan bilgi üretmesi durumudur. Bu, modelin eğitim verilerindeki eksiklikler, önyargılar veya yanlış anlamalar nedeniyle ortaya çıkabilir. Yapay Zeka halüsinasyonları, kullanıcılar için yanıltıcı olabilir ve yanlış bilgi yayılmasına neden olabilir.

■ **Deepfake:** Derin öğrenme teknikleri kullanılarak oluşturulan, bir kişinin gerçekçi ama sahte video veya ses kayıtlarını üreten yapay zeka teknolojisidir. Bu teknoloji, eğlence, eğitim ve yaratıcı alanlarda kullanılabilir de, dezenformasyon, itibar zedeleme ve dolandırıcılık gibi kötü niyetli amaçlarla da kullanılabilir.

■ **Kara Kutu Sendromu (Black Box Syndrome):** Kullanıcıların veya geliştiricilerin, bir sistemin veya teknolojinin iç işleyişini anlamadan sadece giriş ve çıkışlara erişebildiği durumu ifade eder. Bu durum, özellikle yapay zeka ve makine öğrenimi modellerinde, şeffaflık eksikliği, güven sorunları ve hata tespiti zorluklarına yol açabilir.

3. ULUSLARARASI ÇERÇEVE

Başta ChatGPT olmak üzere diğer üretken yapay zeka (AI) ve büyük dil modeli sistemlerinin (LLM'ler) artan kullanımıyla birlikte Avrupa'daki çeşitli hukuk otoritelerinin avukatların bu sistemlerin/ yapay zeka araçlarının sağladığı fırsatlardan nasıl yararlanabileceği ve bu araçların hukuk bürolarının iş süreçlerine nasıl yardımcı olabileceği konusunda bilgi vermeyi amaçlayan çeşitli rehberler yayımlanmıştır. Bunlardan en çok dikkat çekenleri, **The Bar Council** tarafından 30/01/2024 tarihinde yayımlanan *"ChatGPT ve büyük dil modellerine dayalı üretken yapay zeka yazılımlarını kullanırken dikkat edilmesi gerekenler"*² isimli rehber, **Council of Bars and Law Societies of Europe** ile **European Lawyers Foundation** ortaklığında 2022 yılında yayımlanan *"AB'deki avukatlar ve hukuk firmaları tarafından Yapay Zeka tabanlı araçların kullanımına ilişkin kılavuz"*³ isimli rehber ve **The European Bars Federation** tarafından 2023 yılı Haziran ayında yayımlanan *"Avukatların büyük dil modellerinin ve üretken yapay zekanın sunduğu fırsatlardan nasıl yararlanmaları gerektiğine ilişkin kılavuzlar"*⁴ isimli rehberlerdir. Aynı şekilde Amerika Birleşik Devletleri nezdinde **California Barosu** tarafından yayımlanan *"California Mesleki Davranış Kuralları (Avukatlık Kanunu)"*⁵ isimli kurallar bütününde de yetkinlik ve özen gösterme yükümlülüğü, gizlilik ve sır saklama yükümlülüğü, yasaya uygun hareket etme yükümlülüğü gibi başlıkların altında çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu kapsamda, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve İngiltere'de yayımlanan rehberler ile yapılan düzenlemeler incelendiğinde, hukuk alanında sağlanacak hizmetlerde güvenilir yapay zeka araçlarının kullanılmasında bir sakınca olmadığı vurgulanmıştır. Ancak bu araçların avukatlar tarafından derinlemesine anlaşılması ve dikkatli, sorumlu bir şekilde kullanılması gerektiği önemle belirtilmiştir.

Avukatların, öncelikle yapay zeka, yapay zeka araçları, çeşitli büyük dil modelleri gibi kullanacakları ve karşılaştıkları yazılım ve programlara ilişkin temel bilgilere ve doğabilecek olası sonuçlara ilişkin farkındalığa tam anlamıyla sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir. Bu sebeple özellikle rehberde yer alan tanımların detaylı olarak incelenmesi, çevrimiçi olarak erişilebilecek çeşitli eğitim programları ve derslerden istifade edilerek meslektaşlarımızın bu konudaki kapasitelerini geliştirmeleri bir gerekliliktir.

² Considerations when using ChatGPT and generative artificial intelligence software based on large language models

³ Guide on the use of Artificial Intelligence-based tools by lawyers and law firms in the EU

⁴ Guidelines on how lawyers should take advantage of the opportunities offered by large language models and generative AI

⁵ California Rules Professional Conduct

Bu kapsamda, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve İngiltere’de yayımlanan rehberler ile yapılan düzenlemeler incelendiğinde, hukuk alanında sağlanacak hizmetlerde güvenilir yapay zeka araçlarının kullanılmasında bir sakınca olmadığı vurgulanmıştır. Ancak bu araçların avukatlar tarafından derinlemesine anlaşılması ve dikkatli, sorumlu bir şekilde kullanılması gerektiği önemle belirtilmiştir.

Avukatların, öncelikle yapay zeka, yapay zeka araçları, çeşitli büyük dil modelleri gibi kullanacakları ve karşılaşacakları yazılım ve programlara ilişkin temel bilgilere ve doğabilecek olası sonuçlara ilişkin farkındalığa tam anlamıyla sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir. Bu sebeple özellikle rehberde yer alan tanımların detaylı olarak incelenmesi, çevrimiçi olarak erişilebilecek çeşitli eğitim programları ve derslerden istifade edilerek meslektaşlarımızın bu konudaki kapasitelerini geliştirmeleri bir gerekliliktir.

Diğer yandan, rehberlere göre avukatlar, yapay zeka ve dil modellerinin kullanımı sırasında karşılaşabilecekleri temel riskleri ve tehlikeleri öngörmek ve bunların farkında olmak zorundadır. Özellikle daha yaygın kullanılan yapay zeka araçlarının doğurabileceği riskler, Türkiye’deki mevzuat bağlamında değerlendirilmiştir. Bu riskler, rehberlerde sıkça vurgulanan şu unsurlara dayanmaktadır:

Bilgi Yanlılıkları (Information Disorder): Yapay zekanın gerçeğe uygun olmayan bilgi üretme riski. Halisünasyon.

Veri Önyargıları (Bias in Data Training): Eğitim verilerindeki önyargıların, yapay zeka çıktılarında adaletsizliklere neden olma ihtimali.

Hatalı veya Gizli Verilerden Öğrenme (Mistakes and Confidential Data Training): Hassas verilerin yapay zeka tarafından öğrenilmesi veya yanlış yorumlanması.

Bu risklere dair rehberlerde yapılan değerlendirmeler, yerel mevzuat bağlamında ele alınmış ve sistematik bir şekilde açıklanmıştır. Örneğin, bilgi yanlışlıklarının hukuki süreçlere zarar verebileceği, veri önyargılarının adil yargılanma ilkesine aykırılık yaratabileceği ve gizli verilerden öğrenmenin avukat-müvekkil gizliliği açısından sorun teşkil edebileceği belirtilmiştir.

Aynı şekilde, bu rehberlere göre büyük dil modellerinin profesyonel yargının, kaliteli hukuki analizin ve muhakemenin yerini almadığından emin olunması gerekmektedir. Müvekkiller, mahkemeler ve toplum, avukatlardan uzmanlık ve mesleki analiz beklemektedir. Bu nedenle, yapay zeka araçlarının yalnızca destekleyici bir araç olarak kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Avukatların, bu teknolojilerin sunduğu çözümlerin doğruluğunu ve hukuki bağlamda uygunluğunu kontrol etmeleri temel bir sorumluluktur.

Yine Rehberlerde ayrıca, avukatların ve hukuk bürolarının kullandıkları yapay zeka araçları konusunda müvekkillerine açık ve doğru bilgi vermesi gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, müvekkillerin önceden bilgilendirilmesi ve yapay zeka araçlarının kullanımından doğabilecek sonuçların sorumluluğunun avukatlar tarafından üstlenilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Avukatların, yapay zeka araçlarının sağlayabileceği faydaları müvekkillerine doğru şekilde aktarması ve bu araçların olası risklerine dair gerekli uyarıları yapması, mesleki sorumlulukları arasındadır.

Bu bağlamda, yapay zeka araçlarının kullanımı konusunda müvekkiller ile açık bir iletişim kurmak ve teknolojilerin sınırlarını anlamak, avukatlık mesleğinin temel etik ve hukuki gerekliliklerinden biri olarak ele alınmaktadır.

4. ULUSAL DÜZENLEMELER

Avukatlık mesleğine ilişkin yükümlülükler genel olarak 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu kapsamında düzenlenmiştir. Bunun yanında avukatlık meslek etiği kuralları ve Türkiye Barolar Birliği tarafından çıkarılan yönetmelikler de temel hak ve hürriyetler ile kanuni hükümlere uygun olmak kaydıyla avukatlar için bağlayıcıdır.

A- Sır Saklama Yükümlülüğü Bakımından

Avukatların, Avukatlık Kanunu'nun 36. maddesi kapsamında sır saklama yükümlülüğü bulunmaktadır. Yapay zeka araçlarının kullanımı bağlamında bu yükümlülüğün korunması, özellikle büyük miktarda veri işleyen sistemlerin doğurabileceği gizlilik riskleri nedeniyle kritik önem taşımaktadır.

Yapay zeka araçları, genellikle müvekkillerin kişisel bilgilerinin de içinde bulunabileceği büyük miktarda verinin işlenmesini gerektirir. Bu nedenle avukatların önceliklerinden biri, sır saklama yükümlülüğü göz önüne alındığında, kullanılan yapay zeka aracının kendini eğiten türden bir sistem olup olmadığını bilmesi gerekir. Kendini eğiten yapay zeka araçları, girilen verileri depolayabilir ve gelecekte yapılacak taleplerde bu veriler üzerinden yanıtlar üretebilir. Bu durum, müvekkil bilgilerinin gizliliği açısından risk oluşturabilir. Avukatlar, bu tür riskleri önlemek için yapay zeka araçlarıyla paylaşılan bilgilerin güvenliğini sağlamak amacıyla makul önlemler almalıdır. Ayrıca, daha önce başka avukatlar tarafından aynı sistemde kullanılan bilgilere erişim sağlanmaması da etik bir gerekliliktir.

Öte yandan yapay zeka aracına avukat tarafından girilen veriler, üçüncü taraflarla paylaşılabilir veya başka amaçlarla kullanılabilir. Yapay zeka aracı, girdisi yapılmış verileri kullanmıyor ya da paylaşmıyor olsa da, yeterli güvenlik önlemlerinden yoksun olabilir. Avukatlar hukuki hizmetin sağlanması amacıyla yapay zekayı kullanırken, gizlilik ve güvenlik önlemlerinin yeterliliğinden emin olmalıdır. Bu bağlamda; ne tür bilgilerin sağlanacağı, bilgilerin nasıl depolanacağı, bilgilerin depolanması hususunda ne tür güvenlik önlemleri alınacağı ve kimlerin bu bilgilere erişimi olacağı araştırılmalı, müvekkillere ilişkin her türlü kişisel bilgi anonim hale getirilmeli ve müvekkillerin kimliğinin saptanmasında kullanılabilecek veriler yapay zeka girdisinde yer almamalıdır.

B- Yetkinlik ve Özen Yükümlülüğü

Yapay zekâ çıktılarının yanlış ve hatalı bilgiler içermesi yani halüsinasyon görmesi olasıdır. Bu durum göz önüne alındığında, avukatların bu teknolojileri kullanırken özen ve dikkatle hareket etmesi gerekmektedir. Avukat, Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesi çerçevesinde özenli ve ihtiyatlı davranmalıdır. Zira, yapay zekâ araçları oldukça ikna edici görünen, yanıltıcı ve hatalı cevaplar üretebilir.

İlaveten, müvekkillerin etkili bir şekilde temsil edilmesinde ihtiyaç duyulan teknolojiyi belirlemek ve belirlenen teknolojinin müvekkile sunulan hizmete katkı sağlayıp sağlamayacağını anlamak avukatların yükümlülüğüdür. Dolayısıyla avukatlardan yapay zekâ sistemlerinin tüm teknik hususlarını bilmeleri beklenmese de yapay zekâ teknolojisinin sonuçları nasıl ürettiğini anlamaları beklenmektedir.

Bu nedenle avukatlar, kullandıkları yapay zeka sistemlerinin ürettikleri sonuçların doğruluğunu kontrol etmeleri ve hukuki bağlamda uygunluğunu değerlendirmeli, mesleği icra ederken yapay zekâ araçlarını destekleyici birer araç olarak kullanmalı ve kendi uzmanlıklarını geliştirme ve sürdürme konusundaki çabalarını devam ettirmelidirler.

C- Şahsen İfa ve Alt Vekili Seçmede ve Talimat Vermede Basiret Yükümlülüğü Bakımından

Avukatın yararlandığı yapay zeka sistemlerinin özellikleri düşünüldüğünde ilk bakışta şahsen ifa yükümlülüğü ile ilişkisi zayıf görünse de son yıllardaki gelişmeler konunun hiç de öyle olmadığını göstermektedir. Bugün Yapay zeka avukatların duruşmalara katılmaya hazırlandığı veya dosyaya savunma yazmaya ve duruşmada savunma yapmaya hazırlandığı bir dönemdeyiz. Öte yandan, Yapay Zeka sistemlerinin üst mahkeme tarafından onaylanacak (hukuken kabul görecektir) kararları hesaplayıp sentezleyebilme becerisi geliştikçe yapay zekanın algoritmik karar alıcı olarak hakimlerin yerine geçebilmesi veya onları desteklemesi de mümkün görünmektedir.

Bir araştırmada, avukatlara ve yapay zeka hukuk robotuna örnek hukuki sorular yöneltilmiştir. Sonuçlar, yapay zekanın %86.6 doğruluk oranına karşılık avukatların %66.3 doğruluk oranıyla geride kaldığını göstermiştir.⁶ Bu sonuçlar, yapay zekanın avukatların yerini alması da avukatlara önemli bir iş gücü desteği sağlayabileceğini ortaya koymaktadır.

Mevcut yerel mevzuata göre, avukatın üstlenmiş olduğu işi şahsen veya -tevkil yetkisine dayanarak- başka bir avukat aracılığıyla yerine getirmesi mümkündür. Bununla birlikte, yurt dışında bu konuda ruhsat veya onay almış uygulamalar olsa da, yapay zeka sistemlerinin bir özne gibi aktif bir şekilde avukatlık hizmetlerinde yer alması, ülkemiz mevzuatına göre mümkün değildir. Ancak bu sistemler tarafından üretilmiş içeriklerin kullanılmasında tek başına bir sakınca olmasa da bilginin doğrulanmış olup olmadığına ve yapay zeka tarafından yapılmış bir çözümleme/muhakeme varsa buna ilişkin sorumluluk halen vakayı yürüten avukat üzerinde kalacaktır. Özellikle de yapay zeka sistemlerindeki sorumsuzluk kaydı ve bunun dayandığı varsayılan teknik sınırlamalar göz önüne alındığında avukatın bu sorumluluğu başka bir tarafa devretmesi mümkün değildir.

⁶ <https://www.bbc.com/news/technology-41829534> (Erişim Tarihi: 22.03.2024)

Bir sonraki aşama olarak yapay zeka sistemlerinin, ürettikleri içeriğin güvenilirliği konusunda taahhütte bulunup mesuliyet üstlendiği bir evrede dahi avukatın mevcut içeriği denetleyecek bilgi ve formasyona sahip olmaktan kurtulması beklenemez. Bu durumda, avukatın mesleki sorumluluktan feragat etmesi mümkün olmadığı gibi, uzman kişi olarak hizmet sunması nedeniyle ortaya çıkabilecek zararların tazmin edilmesi için sorumluluğu devredeceği bir üçüncü taraf bulması da mümkün olmayabilir.

Netice olarak, ülkemiz avukatlık mevzuatına ve mevcut teknolojik gelişmelere göre, avukatın yapay zeka sistemlerini bir öznenin edimselliği düzeyinde işine dahil etmesi -şimdilik- mümkün görünmemektedir. Bunun yanı sıra, yasal düzenlemelerin yapılması zorunlu olmakla birlikte, müvekkilin de bu duruma onay vermesi vekâlet ilişkisinin güven temeli açısından faydalı olacaktır.

D- Hesap Verme Yükümlülüğü Bakımından

Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesi gereğince, *"Avukatlar, yüklendikleri görevleri bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler."*

Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları 43. maddesi gereğince, *"Müvekkil adına alınan paralar ve başkaca değerler geciktirilmeksizin müvekkile duyurulur ve verilir. Müvekkille ilgili bir hesap varsa, uygun sürelerde durum yazıyla bildirilir."*

Ayrıca, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 508. maddesine göre ise, *"Vekil, vekâlet verenin istemi üzerine yürüttüğü işin hesabını vermek ve vekâletle ilişkili olarak aldıklarını vekâlet verene vermekle yükümlüdür. Vekil, vekâlet verene tesliminde geciktiği paranın faizini de ödemekle yükümlüdür."*

Anılan mevzuat hükümleri uyarınca, hesap verme borcu genel anlamda bilgi verme yükümlülüğünü içermekte olup, vekil yalnızca işin bitiminde değil görevi süresince müvekkiline bilgi vermekle yükümlüdür.

Bu bağlamda, avukatlar yapay zeka kullanımını da hesap verme yükümlülüğü kapsamında değerlendirmek durumundadır. Yapay zeka araçlarının kullanımında avukatların, müvekkillerini temsil süresi boyunca bu teknolojileri kullandıklarını açıkça belirtmesi gerekmektedir. Ayrıca, avukatların kullandıkları yapay zeka sistemlerinin nasıl çalıştığını, bu teknolojilerin sağlayabileceği faydaları ve taşıyabileceği riskleri müvekkillerine detaylı bir şekilde açıklaması, hesap verme yükümlülüğünün önemli bir parçasıdır.

E- Avukatın İşsahibi (Müvekkil) Lehine Davranma Yükümlülüğü Bakımından

Hukuk disiplininin muhafazakâr özellikleri nedeniyle avukatlık mesleği, esnek olmayan bir yapıya sahiptir. Bu yapı ile teknolojik gelişmelerin yol açtığı yeni durumlar arasında bir denge kurulabilmesi için temel ihtiyaçların ve vazgeçilmez hususların net bir şekilde ortaya konması gerekmektedir.

Avukatla müvekkil (işsahibi) arasında kurulan sözleşmede açıkça belirtilmese dahi avukat, vekil edenin işini yalnızca onun menfaatlerine uygun olarak görmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün ihlali durumunda vekil eden, oluşan zararlarını avukattan veya mesleki sorumluluk sigortasından tazmin edebileceği gibi avukat hakkında cezai takibat başlatılması da söz konusu olabilir.

Yapay zeka sistemlerinin avukatlık mesleğinin icrasına dahil edilmesi açısından avukat, yapay zeka ile üretilen içeriğin müvekkilin menfaatine olup olmadığını titizlikle, detaycı ve bütüncül bir değerlendirme ile ele alması gerekmektedir. Bu değerlendirme sırasında avukat, söz konusu içeriği güvenilirliği kanıtlanmış diğer kaynaklardan teyit etmesi gerekir. Bu anlamda avukat, yapay zeka tarafından üretilen savunma veya mütalaanın kurgusal unsurlar içermediğinden ve ikrar veya kabul anlamına gelebilecek herhangi bir ifade ya da yapıdan tamamen arınmış olduğundan emin olmalıdır. Bu tür içeriklerin, doğrudan bir avukatlık hizmeti olmasa dahi, başka bir hizmet türüne ait ürün niteliğinde olması durumunda dahi ortaya çıkabilecek zararlardan sorumluluk doğabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu noktada, yapay zeka sistemlerinin hesap verilebilirlik ve hukuki sorumluluk bakımından hukuk sistemi içerisinde nasıl işlem göreceğinin ivedilikle düzenlenmesi ve belirlenmesi gerekmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Açıklandığı üzere hem ulusal hem de uluslararası düzenlemeler dikkate alındığında dikkat edilmesi gereken hususları şu şekilde özetleyebiliriz;

Kişisel Verilerin Korunması, Gizlilik ve Sır Saklama Yükümlülüğü

- Kişisel verilerin korunması ile avukat – müvekkil gizliliği gibi, gizli veya hassas sayılabilecek her türlü bilgiyi içerebilecek belge, dokümanı ya da doğrudan ilgili bilgiyi bir yapay zeka aracı/programı ya da bir LLM sistemi ile paylaşılması konusunda son derece dikkatli olunmalıdır.
- Müvekkillere ilişkin her türlü kişisel bilgi anonim hale getirilmeli ve müvekkillerin kimliğinin saptanmasında kullanılabilecek veriler, yapay zekâ girdisinde yer almamalıdır.

Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması

- Avukat, yapay zeka araçları/uygulamaları veya LLM'ler tarafından oluşturulan içeriğin fikri mülkiyet haklarını ihlal edip etmediğini dikkatli ve objektif bir şekilde değerlendirmelidir.
 - Bu kapsamda avukat, gerekli önlemleri almalı, olası ihlalleri önlemek için lisanslama süreçlerini ve telif hakkı düzenlemelerini göz önünde bulundurmalıdır.
- Bilgilendirme Yükümlülüğü**
- Avukat, kullandığı yapay zeka araçları hakkında müvekkilini açık ve doğru şekilde bilgilendirmelidir.
 - Avukat, müvekkilini temsil ettiği süre boyunca yapay zekâ teknolojilerini nasıl kullanıldığını, bu teknolojilerin potansiyel faydalarını ve risklerini detaylı bir şekilde açıklamalıdır.

Müvekkil Menfaatine Uygunluk

- Avukat, yapay zeka ile üretilen içeriğin müvekkilinin menfaatine olup olmadığını detaylı ve bütüncül bir değerlendirme yaparak özenle ele almalıdır.
- Bu değerlendirme sırasında avukat, içeriğin güvenilirliğini diğer kaynaklardan teyit edilerek doğrulamalıdır.

Sonuç olarak, yapay zeka teknolojilerinin avukatlık mesleğinde kullanımında etik ilkeler, yasal düzenlemeler ve müvekkil haklarının korunması en temel önceliklerdir. Hem ulusal hem de uluslararası düzenlemeler doğrultusunda, avukatların bu teknolojileri kullanırken dikkatli, şeffaf ve sorumlu bir şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. Rehberde yer alan ilke ve öneriler, avukatların mesleki yetkinliklerini güçlendirmeleri ve teknolojik dönüşüm sürecinde müvekkil menfaatlerini koruyarak profesyonel standartlarını sürdürmeleri için rehber niteliğindedir. Yapay zekanın sunduğu fırsatları sorumluluk bilinciyle değerlendirmek, mesleğin gelecekteki gelişimine katkıda bulunmanın en önemli anahtarlarından biri olacaktır.

BİBLİYOGRAFYA

- California Rules Professional Conduct
- Considerations when using ChatGPT and generative artificial intelligence software based on large language models
- Guide on the use of Artificial Intelligence-based tools by lawyers and law firms in the EU
- Guidelines on how lawyers should take advantage of the opportunities offered by large language models and generative AI
- Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (UYZS) 2021-2025
- <https://www.bbc.com/news/technology-41829534> (Erişim Tarihi: 22.03.2024)

